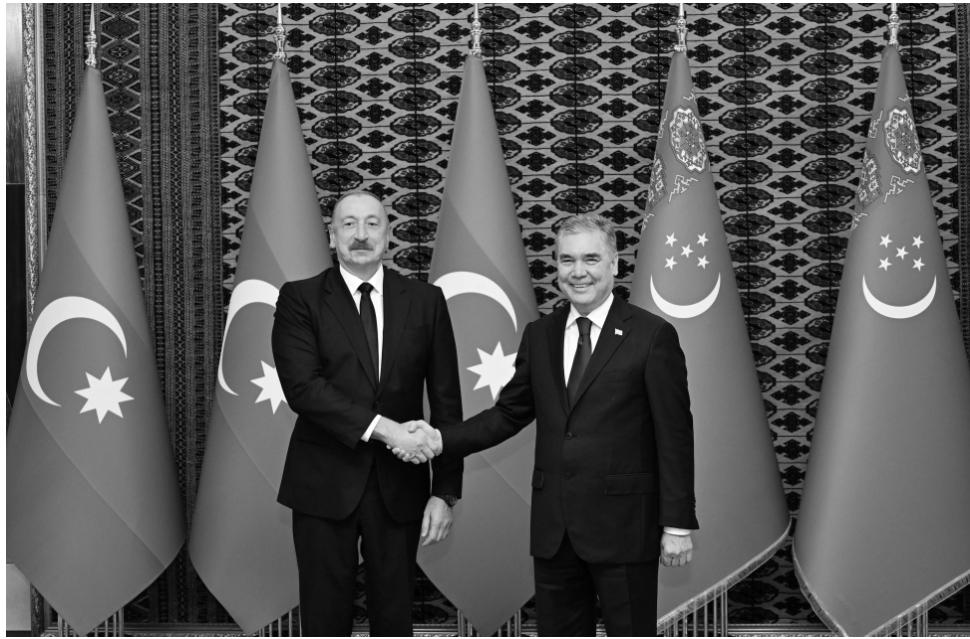

Xəzərə açılan iki qapı!

Avaza şəhərində Türkmenistan-Azərbaycan-Özbəkistan formatında üçtərəfli görüş keçirilib

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev Türkmenistan Xalq Məsləhətinin sədri Qurbanqulu Berdiməhəmmədovun dəvəti ilə avqustun 22-də Türkmenistana işgüzar səfər edib. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin Türkmenistan Xalq Məsləhətinin sədri Qurbanqulu Berdiməhəmmədov ilə təkbətək görüşü olub. Qurbanqulu Berdiməhəmmədov Azərbaycan Prezidentinə ölkələrimizin Xəzər dənizi ilə birləşdiyini deyib və ikitərəfli görüşün məhsuldar olacağına əmin olduğunu bildirib. Bildirilib ki, ikitərəfli görüşdən başqa, həmçinin Türkmenistan-Azərbaycan-Özbəkistan formatında üçtərəfli görüşün keçirilməsi də planlaşdırılır. Bu isə eyni regionda yerləşən üç ölkənin qardaş xalqları arasında gələcəkdə daha böyük əməkdaşlıq potensialı yaradacaq. “Öz adımdan, Prezidentin və bütün Türkmenistan xalqının adından bir daha qeyd etmək istəyirəm ki, Sizin səfəriniz bizim üçün bayramdır, sevindirici xəbərdir. Sizə bir daha təşəkkürümüz bildirmək istiyəm”, deyə Berdiməhəmmədov xüsusi olaraq vurğulayıb.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev çıxışında dəvətə və qonaqpərvərliye görə təşəkkürünü, minnətdarlığını bildirib. Xatırladıb ki, keçən ay Bakıda, Füzulidə, Şuşada görüşlər keçirildi və iki ölkə arasındakı dostluq, qardaşlıq əlaqələri xalqlarımızın iradesine əsaslanır. Xalqlarımız qardaşdır, dostdur, əsrlər boyu bir-biri ilə yaxın olublar. İlham Əliyev Berdiməhəmmədovun təşəbbüsü ilə Türkmenistan, Özbəkistan, Azərbaycan rəhbərlərinin üçtərəfli görüşünün keçirilməsini çox yüksək qiymətləndirib. Xalqlarımızın ortaş tarix, mədəniyyət, dil və dinin birləşdiriyini qeyd edib, qardaş ölkələrin məsələlərinin üçtərəfli formatda müzakirə edilməsinin çox böyük mənə daşıdığını, bunun çox böyük faydası və gözəl nəticələri olacağını vurğulayıb.

Yüksəksəviyyəli və təkbətək görüşlər

Türkmenbaşı şəhərində Türkmenistan, Azərbaycan Respublikası və Özbəkistan Respublikası arasında yüksəksəviyyəli görüş keçirilib və bir sıra sənədlərin imzalanması mərasimi olub. Sonra hər üç ölkənin lideri yüksəksəviyyəli görüşün yekunlarına dair mətbuatı birgə bəyanatla çıxış ediblər.

Sonra Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin Türkmenistan Xalq Məsləhətinin sədri Qurbanqulu Berdiməhəmmədov ilə geniş tərkibdə görüşü olub. Azərbaycan Prezidentini və

nümayəndə heyətinin üzvlərini salamlayan Qurbanqulu Berdiməhəmmədov dövlətimizin başçısına dəvəti qəbul edib gəldiyinə görə minnətdarlıq edib: “Bu ilin iyulunda Azərbaycana səfərim çərçivəsində mənə göstərdiyiniz qonaqpərvərliyə görə təşəkkürümü bildirmək istəyirəm. Mən Azərbaycanın gözəl, mənzərəli yerlərini ziyaret etdim. Səfer zamanı mühüm məsələlər müzakirə olundu. Ölkələrimiz arasında münasibətlər başlangıcını tarixin dərinliklərindən götürür, ənənələrimiz oxşardır və bunlar bizi birləşdirən amillərdir. Siyasi, diplomatik, iqtisadi-ticari, mədəni-humanitar münasibətlərimizi bu təməl üzərində inkişaf etdiririk. Biz bu məsələləri indiki görüş əsnasında da müzakirə edəcəyik”.

Türkmenistan Xalq Məsləhətinin sədri qeyd edib ki, bugünkü danışıqlar münasibətlərimizə təkan verir: “Bu görüş çərçivəsində əməkdaşlığın mühüm məsələlərini nəzərdən keçiririk. Münasibətlərimiz əməkdaşlığın yüksək səviyyəsinə çatır, onların inkişafına böyük stimul verilir. Əlaqələrimizin genişləndirilməsi üçün böyük potensialın olduğunu qeyd etmək istəyirəm. Bu kontekstdə Türkmenistan-Azərbaycan münasibətlərinin inkişafı məqsədile yeni təşəbbüsler irəli sürəcəyik”.

Iqtisadi-ticari əməkdaşlığın inkişafı əlaqələrimizin gündəliyində duran mühüm istiqamətdir. Bu istiqamətdə artıq böyük işlər görüllər. Bu əlaqələrin bundan sonra da inkişaf etdirilməsi, ölkələrimiz arasında ticarət dövriyyəsinin artırılması, enerji, nəqliyyat, toxuculuq sənayesi kimi sahələrdə əməkdaşlığın genişləndirilməsi üçün böyük imkanlarımız var. Əməkdaşlığın mühüm

sahəsi mədəni-humanitar əlaqələrdir. Onların inkişafı prioritet əhəmiyyət daşıyır. Bu kontekstdə əməkdaşlığın mühüm tərkib hissəsi qarşılıqlı Mədəniyyət Günlərinin keçirilməsi, təhsil, mədəniyyət, turizm, mədəni dəyərlərimiz - xalçaçılıq, atlılıq, tətbiqi sənətin inkişafı sahələrində tədbirlərin keçirilməsidir. Bu istiqamətdə mədəni mübadilə və əlaqələrin inkişafı üçün bütün imkanlarımız mövcuddur”.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev çıxış edərək qonaqpərvərliyə görə təşəkkürünü bildirib, qardaş türkmen xalqına səmimi salamlarını çatdırıb: “Biz Sizinlə keçən ay Azərbaycanda görüşmişük. O səfərin çox böyük tarixi mənəsi var. Həm Bakıda, həm işğaldan azad edilmiş Qarabağ torpağında bizim görüşümüz Azərbaycan xalqını çox məmənnə etdi. Siz biza verdiyiniz dəstek bizim üçün çox önemlidir, çox dəyərlidir. Biz Sizinlə səhəblər əsasında hər zaman tarixi köklərimizə də nəzər yetirirdik. Bizi birəsdirdən ortaş tarix, mədəniyyət, etnik köklər, dilimiz və dinimizdir. Türkmen və Azərbaycan xalqları, sözün əsl mənasında, qardaşdır və əsrlər boyu bu qardaşlıq hissələri ilə yaşamışlar. Bu gün müstəqil dövlətlər kimi böyük uğurlara imza atırlar. Mən artıq Sizə bildirdim ki, Avazanın inkişafı Sizin adınızla bağlıdır, Sizin əsərinizdir. Bu müasir, gözəl şəhər, əslinde, Türkmenistanda gedən genişmiş inkişafı eks etdirir. Mən burada üç il bundan əvvəl Sizin dəvətinizlə olmuşum və artıq hava limanından şəhəre gələndə gördüm ki, daha böyük inkişaf var. Büttün bunlar Sizin fəaliyyətinizin nəticələridir.

Xəzərə açılan iki qapı!

Əvvəli-Səh-2

Qeyd etdiyiniz kimi, biz bir çox istiqamətlər üzrə uğurla əməkdaşlıq edirik. Mən əminəm ki, dediyiniz bütün sahələr - energetika, nəqliyyat, logistika, tranzit, rəqəmsallaşma, mədəni əlaqələr üzrə çox gözəl perspektivlər var. Sizin səfərinizdən sonra Hökumətlərərəsi Komissiyanın icası olmuşdur. Orada bir çox məsələlər müzakirə edilib, gözel nəticələr əldə olunub və biz bir neçə məsələni də bu gün burada müzakirə edəcəyik.

Eyni zamanda, nəqliyyat imkanlarına baxıldıqda indi yeni potensial var - Şərq-Qərb nəqliyyat dəhlizi Türkmenistan və Azərbaycan ərazilərindən keçir. Əlbətə ki, bizim bu sahədəki birgə fəaliyyətimiz, koordinasiyaya yönəlmış addımlar böyük coğrafiyaya xeyir getirəcək. Çünkü bu gün Avropanı Uzaq Şərqlə birləşdirən etibarlı nəqliyyat bağlantısı bizim ölkələrimizin ərazisindən keçir. Mən biliyəm ki, Türkmenistanda çox böyük işlər görürlər - müasir dəniz limanı, hava limanları, demir yolları. Bütün bunlar Sizin rəhbərliyinizdən əhəmiyyətli olaraq keçirilən layihələrdən ki, Türkmenistanda en müasir infrastruktur yaradılıb. Belə infrastrukturlar Azərbaycanda da yaradılıb. Ona görə bu istiqamətdə səylərimizin birləşməsində çox böyük fayda var. Əlbətə, bizim tez-tez görüşməyimiz, hesab edirəm ki, bütün bölgəyə və dünyaya çox ciddi mesajlar verir. Türkmenistan və Azərbaycan - qardaş dövlətlər, qardaş xalqlar hər zaman bir-birinin yanındadır".

Görüşdə siyasi əlaqələrimizin mövcud durumundan məmənunluq ifadə olunub, Azərbaycanın və Türkmenistanın beynəlxalq təşkilatlar çərçivəsində daim bir-birini dəstəklədiyi, qlobal və regional məsələlər üzrə mövqelərinin üst-üstə düşdürüyü vurğulanıb. Xüsusilə BMT Baş Assambleyasında "Türkmenistanın daimi neytrallığı" adlı qəbul olunmuş qətnamədə Azərbaycanın həmmüəllif kimi çıxış etməsi Türkmenistana olan dəstəyin və dostluğun nümunəsi kimi qiymətləndirilib.

Dövlətimizin başçısı avqustda Türkmenistanda BMT-nin Dənizə çıxışı olmayan inkişaf etməkde olan ölkələr üzrə konfransının uğurla keçirilməsi münasibətilə təbriklerini çatdırıb, bu tədbirdə Azərbaycanın yüksəksəviyyəli nümayəndə heyəti ile təmsil olunduğunu vurğulayıb. Türkmenistan Xalq Məsləhətinin sədri Ermənistan ilə Azərbaycan arasında münasibətlərin normallaşması və əldə olunan nəticələr münasibətilə dövlətimizin başçısına təbriklerini çatdırıb.

Prezident İlham Əliyev qeyd edib ki, Şərq-Qərb marşrutunda Azərbaycanın əsas hissəsi ilə onun Naxçıvan bölgəsini Ermənistan ərazisindən keçməklə birləşdirən yeni nəqliyyat dəhlizinin reallaşması ölkələrimizin nəqliyyat daşımalarını və tran-

zit potensialını daha da artıracaq və bütün regionun inkişafına öz töhfəsini verəcək. Söhbət zamanı Azərbaycan, Türkmenistan, Özbəkistan istiqamətində də nəqliyyat dəhlizinin imkanları məsələlərinə toxunulub. Bu xüsusda, keçirilecek Azərbaycan-Türkmenistan-Özbəkistan formatında üçtərəflı görüşün əhəmiyyəti vurğulanıb, bu tədbirin üç qardaş ölkə arasında əməkdaşlığın və tərəfdaşlığın inkişafına əlavə tekan verəcəyinə ümidi varlıq ifadə olunub.

Avqustun 22-də Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev, Türkmenistan Xalq Məsləhətinin sədri Qurbanqulu Berdimühəmmədov və Özbəkistan Prezidenti Şavkat Mirziyoyev Türkmenbaşı şəhərində "Axaltəkə" atlarına və milli "Galkynysh" atlı qrupunun çıxışına baxıblar. Türkmenistan Xalq Məsləhətinin sədri Qurbanqulu Berdimühəmmədov Türkmenistan Prezidenti Sərdar Berdimühəmmədovun və türkmen xalqının adından dövlətimizin başçısına "Taus" ləqəbli "Axaltəkə" atını hədiyyə edib.

Qədim tarixə malik münasibətlər

Azərbaycan ilə Türkmenistan münasibətlərinin tarixi qədim tarixə malikdir. Belə ki, eyni kökə aid olan azərbaycanlılar və türkmenlər həm də eyni mədəniyyətə, qədim tarixi münasibətlərə və ənənələrə malikdirlər. Bundan başqa bu xalqları dili və din eyniliyi də birləşdirir. Orta Asiya xalqları içərisində milli mensubiyəti baxımdan azərbaycanlılarla ən yaxın olan xalqlardan biri məhz türkmenlər hesab olunur. Hər iki xalq türklerin oğuz boyundandır. Hər iki ölkə SSRİ-nin tərkibində müttəfiq respublika olublar. Ele həmin dövrde də onlar arasında iqtisadi və mədəni əlaqələr formalşab. SSRİ dağıldıqdan, postsovət məkanında müstəqil dövlətlər yarandıqdan sonra bu münasibətlər dənədən inkişaf etməyə başlayıb.

Iki ölkə arasında diplomatik əlaqələr 1992-ci ilin iyun ayının 9-da qurulub. 1999-cu il iyunun 8-də Türkmenistanın Azərbaycanda səfirliliyi fəaliyyətə başlayıb. 2001-ci il iyunun 4-də Türkmenistan tərəfi maliyyə problemlərini əsas gətirərək Azərbaycandakı səfirliliyinin fəaliyyətinə müvəqqəti xitam verib. 2008-ci ildə səfirlilik yenidən öz fəaliyyətini bərpa edib. 2002-ci ilin avqustunda isə Azərbaycanın Aşqabadda səfirliliyi fəaliyyətə başlayıb.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev 2008-ci ilin noyabrın 28-də Türkmenistana rəsmi səfərə gedib. Türkmenistan Prezidenti Qurbanqulu Berdimühəmmədovla təkbətək görüşdə iki ölkə arasında münasibətlərin müxtəlif sahələrdə inkişafından məmənunluq ifadə olunub, əlaqələrin dəhə da genişlənəcəyinə əminlik vurğulanıb. Bildirilib ki, Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev Türkmenistana rəsmi səfəri ikitərəfli münasibətlərin dəhə da möhkəmlənməsinə xidmət edəcəkdir.

Geniş tərkibdə keçirilən görüşdə isə prezident Qurbanqulu Berdimühəmmədov ölkəsinin Azərbaycanla münasibətlərinə böyük önem verdiyini vurğulayıb. Türkmenistanın dövlət başçısı həmçinin bir çox sahələrdə əlaqələrin dəhə da genişləndirilməsi üçün böyük potensialın olduğunu qeyd edib.

Prezident Qurbanqulu Berdimühəmmədov tranzit boru kəmərlərinin təhlükəsizliyinin təmin olunması barədə Türkmenistanın beynəlxalq təşkilatlarda irəli sürdüyü təşəbbüsün Azərbaycan Prezidenti tərəfindən dəstəklənməsini yüksək qiymətləndirib. O, zəngin neft və qaz yataqları olan Azərbaycanın və Türkmenistanın regionda enerji siyaseti məsələlərinə eyni mövqədən yanaşığını xüsuslu vurğulayıb. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev isə Azərbaycan və Türkmenistan arasındaki münasibətlərin təkcə bu ölkələr üçün deyil, həm də bütün Mərkəzi Asiya, eləcə də Xəzər, Qafqaz regionu üçün böyük əhəmiyyəti olduğunu bildirib.

Geniş tərkibdə görüşdən sonra dövlət başçlarının iştirakı ilə Bakı və Türkmenbaşı limanları vasitəsilə beynəlxalq dəmir yolu -bərə xəttində yüklerin daşınmasının, yük vaqonlarının və konteynerlərinin istismarının, nömrələr üzrə qeydiyyatının və onlardan istifadəyə görə hesablaşmanın təşkili haqqında saziş, təhsil haqqında əməkdaşlıq haqqında saziş, hökumətlər arasında iqtisadi əməkdaşlıq üzrə Azərbaycan-Türkmenistan hökumətlərarası komissiyası haqqında saziş və digər sənədlər imzalanıb.

Yeni dövr, yeni çağrışışlar

2025-ci il iyulun 16-da isə Türkmenistan Xalq Məsləhətinin sədri Qurbanqulu Berdimühəmmədov Azərbaycanda səfərdə olub. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev Qurbanqulu Berdimühəmmədovla görüşündə çıxış zamanı qeyd edib ki, Türkmenistan-

Azərbaycan qardaşlıq əlaqələri inkişaf edir və bu əlaqələr dəhə da güclənir. İki ölkə bir çox sahələrdə uğurla əməkdaşlıq edir və iki ölkə müstəqil siyaset apararaq gələcəyə inamlı baxır. Görüşdə siyasi, iqtisadi, humanitar və digər sahələrdə, o cümlədən nəqliyyat, energetika sahələrində əldə edilən bir çox nailiyyətlər barədə danışılıb, gələcək əməkdaşlıqla bağlı fikir mübadiləsi aparılıb.

Azərbaycanla Türkmenistan möhkəm tarixi bünövrəyə, iki xalqın ortaqlığına və qohumluquna, bir-birine qarşılıqlı ehtiyacının olması anlayışına, xalqlarımızın və dövlətlerimizin rifikasi, onların əmin-almanlığı və tərəqqisi naminə məcmu siyasi, iqtisadi, resurs potensialından istifadə etməye hazırırlar. İki ölkə bu gün xarici siyasetdə, siyasi, iqtisadi, mədəni və humanitar sahələrdə sanballı və geniş əməkdaşlıq gündəliyinə malikdir. Hər iki tərəfin səyləri sayəsində əməkdaşlığımız məqsədyönüllülüyü və konkretliyilə seçilir, sabit və davamlı xarakter daşıyır, yaxşı dinamika nümayiş etdirir. Bunun əsas, həlliçi amili ölkələrimizin liderləri arasında əldə edilmiş ən yüksək səviyyədə qarşılıqlı anlaşma və etimaddir.

Türkmenistanla Azərbaycan xarici siyaset sahəsində BMT Nizamnaməsinə və tanınmış beynəlxalq hüquq normalarına riyət etməklə principial və qəti mövqədən çıxış edir. Ölkələrimiz dünyada və qıtadə, regional məsələlərdə, Xəzər dənizi zonasında sabitliyin və təhlükəsizliyin təmin edilməsinə mühüm töhfə verir. İki qardaş ölkə böyük beynəlxalq təşkilatlarda, ilk növbədə, BMT-də, bir sıra regional strukturlarda uğurla və səmərəli əməkdaşlıq edir.

Dikkət mərkəzində Transxəzərdir

Avropa İttifaqının 2027-ci ilin sonuna qədər Rusiya qazının idxlərini tamamilə dayandırmaq niyyətində olması ilə əlaqədar olaraq, Brüssel Rusiya qazı üçün əvəzleyici tapşırma imkan verəcək bir neçə potensial mənbənin, o cümlədən Azərbaycan və dönyanın ən böyük təbii qaz ehtiyatlarına malik Türkmenistanın adını çəkir. Azərbaycan öz qazını Avropaya çatdırmaqda Türkmenistan üçün "qapı" olmağa hazırlıdır. Avropa İttifaqı addımlarını sinxronlaşdırmağa hazırlır, növbə Aşqabadındır. Türkmenistan yataqlarını Rusiyadan yan keçməklə Azərbaycan, Türkiye və Avropa İttifaqı ilə birləşdirəcək Transxəzər qaz kəməri layihəsi də bu gün diqqət mərkəzindədir. Qaz layihələri ilə yanaşı, Orta Asiya, Cənubi Qafqaz və Türkiyədən keçən Avropa İttifaqı ilə Çin arasında strateji nəqliyyat marşrutu olan Orta Dəhliz adlandırılaraq həyə maraq artır. Əlverişli coğrafi mövqeyi və zəngin təbii sərvətləri ilə Türkmenistan regionun inkişaf etməkdə olan logistika və enerji arxitekturasında ən mühüm mövqə tutmağa çalışır.

Ardı Səh. 4

Xəzərə açılan iki qapı!

Əvvəli-Səh-3

Xəzərdə açar ölkə

Xəzər regionu ABŞ-in diqqət mərkəzindədir. Amerikanın maraqlarını inkişaf etdirmək üçün əsas vasitələrdən biri yeni boru kəməri layihələridir. Onların tikintisi Vaşinqton tərəfindən uzunmüddətli maraqlar və Rusyanın regionda siyasi və enerji təsirinin zəifləməsi ehtimalı kontekstində nəzərdən keçirilir. 2025-ci il may ayının sonunda ABŞ dövlət katibi Marko Rubio Türkmenistan qazını Avropa bazarına çatdırmaq üçün Türkmenistani Azerbaycanla birləşdirməli olan transxəzər qaz kəmərinin tikintisi layihəsinə ABŞ administrasiyasının dəstəyini bir daha bəyan edib.

Karbohidrogen ehtiyatlarının hasilati və Xəzər regionundan nəqli məsələləri ilə ABŞ-in bütün administrasiyaları maraqlanıb. ABŞ Xəzər regionunda boru kəməri memarlığının inkişafına diqqəti artırıb. Vaşinqton Xəzəryəni dövlətlərin Qərb ölkələrinin maraqları sferasında iştirakını artırımlı olaraq yeni boru kəməri layihələrini irəli sürüb. Əsas səyər region ölkələrinin yaxın onilliklərdə hasil etməli olduqları Xəzərin karbohidrogen ehtiyatlarının gelecek axımının Rusiya ərazisində keçməməsinə yönəlib. Bu səbəbdən potensial neft və qaz ehtiyatlarına malik, lakin əsas satış bazarlarından uzaqda yerleşən Qazaxıstan, Azerbaycan və Türkmenistan ABŞ-in diqqət mərkəzində olub.

Amerika tərəfi bir sıra boru kəməri layihələrinin həyata keçirilməsinə nail olub. Bu, Azerbaycanın karbohidrogenlərinə aiddir və onların xarici bazara çıxışı təmin edildirdi. Ötən əsrin 90-cı illərində Azerbaycan neftinin və qazının gələcək həcmərinin ixrac istiqamətlərinin seçilməsi məsələsində baş verən rəqabətdə Rusiya öz mövqelərini qoruya bilmədi. Nəticədə, Bakı-Tbilisi-Ceyhan neft kəməri və Bakı-Tbilisi-Ərzurum qaz kəməri Xəzər karbohidrogenlərinin Türkiye bazarına, daha sonra isə "Cənub Qaz Dəhlizi"nin həyata keçirilməsi ilə Avropa qaz bazarına çıxışı təmin etdi.

Bununla belə, ABŞ üçün Xəzər regionunda geosiyasi məkanı köklü şəkildə yenidən formatlaşdırmaq vacib idi. Bu məqsədlə Amerika tərəfi karbohidrogen ehtiyatlarının axın marşrutlarına və bununla yanaşı, regionda qüvvələr balansına əhəmiyyətli təsir göstərəcək boru kəmərləri çəkməyi planlaşdırıldı. Bu kontekstdə Qazaxıstan nefti və Türkmenistan qazının Azerbaycan üzərində dünya bazarına çıxmazı üçün perspektivli marşrut kimi qiymətləndirilən transxəzər boru kəmərləri layihələri Vaşinqtonda xüsusi maraqlı doğurub. Təsadüfi deyil ki, 1990-ci illərdə energetika sahəsində genişlənən Azərbaycan-

Qazaxıstan əməkdaşlığı ABŞ tərəfindən dəstək alıb.

Amerika administrasiyasının istekləri, eləcə də Qazaxıstan və Türkmenistanın planları Xəzərin dibini ilə boru kəmərlərinin çəkilməsinə qarşı çıxan Rusiya və İranın mövqeyi ilə ziddiyət təşkil edirdi. Siyasi aspektlərlə, o cümlədən, Xəzərin ekologiyasına tehlükə ilə yanaşı, bir sıra məsələlər də həllini tapmamış qalır. Beləliklə, boru kəmərlərinin tikintisi üçün vəsait yox idi və Xəzər karbohidrogenlərinin gelecek həcmərinin istehlakçıları təsdiqlənmədi. Buna baxmayaraq, ABŞ texniki və maliyyə çətinliklərinə baxmayaraq, transxəzər boru kəməri layihələrini israrla təşviq edirdi. Son onilliklər ərzində ABŞ-in transxəzər boru kəmərləri məsələsində siyaseti dəyişmeyib. Üstəlik, Rusiya ilə Qərbin qarşılığında şəraitində siyasi və iqtisadi təzyiqlərə məruz qalan Xəzəryəni dövlətlərə Vaşinqton təzyiqləri artırıb.

Transxəzər xəttinə hazırlıq

ABŞ-in səyərləri Aşqabad və Astanada da öz bəhrəsini verir. Bu yaxınlarda bu Xəzəryəni dövlətlər transxəzər qaz kəmərlərinin çəkilişində iştirak etməyə hazır olduğunu bildiriblər. Ölkələr karbohidrogen ehtiyatlarının xarici bazara tədarükü marşrutlarının şaxələndirilməsi, Moskvadan asılılığın azaldılması zərurətini qeyd edirlər. Transxəzər boru kəmərlərinin tikintisi zərurətini dəstəkləmək üçün Türkmenistan və Qazaxıstan karbohidrogen ehtiyatlarının hasilati ilə bağlı proqnozlar dərc edirlər. Sənədlərə və Xəzəryəni dövlətlərin nümayəndələrinin bəyanatlarına görə, yaxın geləcəkdə Xəzərdə neft və qaz hasilati artmalıdır ki, bu da ixracın artmasına şərait yaradacaq. Bu cür ssenarilər çoxsaylı konfrans və görüşlərde feal müzakirə olunur və bununla da transxəzər marşrutlarına maraqlı saxlanılır. Transxəzər boru kəməri layihələrinin həyata keçirilməsi ABŞ tərəfindən Xəzər regionunda təsirin gücləndirilməsi, Rusiya və İranın rolunun azaldılması ilə bağlı vəzifələr kontekstində nəzərdən keçirilir.

Beləliklə, ABŞ-in Xəzər regionunda siyaseti hələ də enerji axınlarının yenidən formatlaşdırılmasına, Rusiya və İranın geosiyasi təsirinin azaldılmasına yönəlib. Vaşinqton israrla Xəzərin açarları ilə əlaqələrini genişləndirir, Astana və Aşqabad arasında Moskva ilə əməkdaşlığın səviyyəsini azaltmağa ümidi edir. Oxşar ssenari Xəzəryəni dövlətləri Rusiya ilə mövcud münasibətlərinə yenidən baxmağa vadar edən Amerika administrasiyası tərəfindən irəli sürürlər. ABŞ Qazaxıstan və Türkmenistanın maraqlarından istifadə edərək, bu irimiqyaslı layihələrin həyata keçirilməsinə şərait yaratmağa çalışır.

Özbəkistan da Transxəzər marşrutuna qoşulur. 12 günlük Yaxın Şərqi münəaqişisi Özbəkistanın Hörmüz boğazından keçən əsas logistika marşrutlarını təhlükə altına qoyub. Buna cavab olaraq, Daşkənd öz xarici ticarət strategiyasını aktiv şəkildə yenidən nəzərdən keçirir, yüksək axını alternativ istiqamətlərə yönəldir. Əsas diqqət Çin, Xəzər dənizi və Gürcüstan limanlarını birləşdirən Transxəzər Beynəlxalq Nəqliyyat Marşrutuna (TİTR), həmçinin Şimal-Cənub yoluna yönəlib. Bundan əlavə, Rusiyadan keçən ənənəvi şimal marşrutları artan sanksiyalara baxmayaraq, fealiyyətini davam etdirir.

Azerbaycan və Türkmenistan arasında mövcud olan münasibətlər tarixi, mədəni və etnik bağlılıqlara əsaslanaraq strateji əməkdaşlıq səviyyəsinə yüksəlmüşdür. İki ölkə

V.VƏLİYEV